
ROCKSTERREN DIE MOPPEN VERTELLEN

Als het komt, dan komt het snel.

Ik zat op het stoepje voor mijn appartement in West Village, ergens op te wachten al wist ik dat nog niet. In de zomer stinkt New York naar vuilnis. De straten zijn leeg, de stad is uitgestorven. Het lijkt wel alsof iedereen naar de bergen is vertrokken of naar zee en alleen nog de niks-nutten over zijn om rond te spoken in de stegen tussen de muren van rode baksteen. En toen, zomaar ineens, werd ik meegevoerd door de Rolling Stones. Het had wel wat van mijn kinderdroom om mee te mogen met het circus. De kermis. De sterke man. Het reuzenrad tegen het wolkenloze uitspansel van Kansas. In 1994 was ik zesentwintig jaar en tourden de Stones door Amerika. Ik had opdracht gekregen om over de tour verslag te doen voor het tijdschrift *Rolling Stone*. Ik had me verveeld, maar verveelde me niet langer.

In de daaropvolgende twee weken doorkruiste ik het halve continent. Ik stond in de hoek van een obscure kroeg waar de Stones hun warming-up gig speelden, werd dronken in stadions, deed hazenslaapjes in hotellobby's en kleedkamers, leunde tegen een speaker aan de rand van het podium terwijl de band zijn toegift speelde, zag mijn land door de ogen van een rockster terwijl vliegvelden en steden vage vlekken werden – alleen de volgende show telde. Ik zat naast Keith Richards in het

vliegtuig van de Stones, verklootte het bij Mick Jagger die mijn haar belachelijk maakte toen het te lang was en nog veel meer toen het te kort was, praatte met Charlie Watts over New Orelans en de Burgeroorlog en zat daarna met hem in zijn hotelkamer naar jazz te luisteren. Ik dronk whiskey met Ron Wood en Bobby Keys toen ze hoorden dat hun vriend en collega, de pianist Nicky Hopkins, was overleden in Nashville. Keys' gezicht betrok en hij sloeg met tranen in zijn ogen een vol glas Jack Daniel's achterover.

In New York zaten we vijftig blokken van mijn appartement maar honderd mijl van mijn oude leven. De zomer was voorbij. Het was herfst, schitterend Manhattan, eindeloze avenues. Ik had een lange dag doorgebracht bij Radio City om de Stones te zien repeteren voor de show bij de uitreiking van de MTV Video Music Awards. Het optreden was bedoeld om de verkoop van hun nieuwste album, *Voodoo Lounge*, op te krikken, maar voor de bandleden was het gewoon een korte show tussen de ene plek en de andere. Ik ging niet eens even naar mijn appartement of vrienden opzoeken. Het circus deed mijn stad aan, maar ik was veranderd, een metamorfose dankzij de nabijheid van de grootste degenslikkers, koorddansers en freaks van de wereld.

In plaats daarvan hing ik rond bij de band, zat erbij terwijl Keith Richards en Ron Wood akoestische licks op deuntjes van Hank Williams uitwisselden, zat in een leeg theater terwijl Mick Jagger slingerend over het middenpad op zijn mondharmonica het slepende intro van de single 'Love Is Strong' speelde. Op de weg terug naar de kleedkamer had ik een ontmoeting die nog fantastischer was dan die met Joe DiMaggio toen ik klein was – de 'Yankee Clipper' die voor een veteranenwedstrijd tegen verslaggevers riep: 'Zien jullie klootzakken dan niet dat ik naakt ben?' Backstage botsten Jagger en ik tegen Bruce Springsteen op, die een vorrende blik op ons wierp. Het was de blik die ik op highschool had gezien op de gezichten van rivaliserende vleugelverdedigers. Er werd iets gemompeld, er werden indrukken uitgewisseld. Mick stelde me voor als een 'goede vriend'. We liepen door, Jagger haalde zijn schouders op, als op het schoolplein, en fluisterde iets als: 'Wel, weet je, Bruce, hij geeft een heel lang concert.'

Na de show die avond gaf Virgin Records een feestje voor de Stones

in het Four Seasons Hotel aan Fifty-Seventh Street. Leeg om middernacht, stampvol om twee uur 's morgens met de rocksterren die ik ooit op posters in mijn slaapkamertje had hangen. Er was muziek, leer, oogschaduw, naaldhakken, gin. Micks pr-agent zei tegen Mick dat Steven Tyler, leadzanger van Aerosmith, wilde dat er een foto van hen werd gemaakt – ‘alleen van jullie twee’.

‘Wat vind jij?’ vroeg Jagger.

‘Zou het niet doen,’ antwoordde de pr-man. ‘Tyler wil dat mensen denken dat Aerosmith net zo groot is als de Stones terwijl, feitelijk, ik bedoel, toe nou, Mick!’

De man had het verder over een artikel in de *New York Post* waarin stond dat de band zijn toevlucht had gezocht tot bodywaxen. Het was geschreven door een verslaggeefster die al jarenlang over de Stones schreef. ‘Ze heeft van het leven van binnenuit genoten,’ aldus de pr-man. ‘Laten we eens kijken hoe ze het van buitenaf vindt.’

Micks choreograaf zette me klem tegen een muur en vroeg me ‘naar boven te komen en even te blowen.’

Ik sloop weg en kwam terecht in een kringetje rock-'n-rollgrootheden: Steve Winwood van Traffic; Jim Capaldi, Traffics drummer; Ron Wood en Keith Richards. Hoewel ieder zichzelf was, leken ze hetzelfde gezicht te delen. Vermoeid, gegroefd, verouderd als leer, door roofofbouw tot een zekere schoonheid gevormd. Een grijsaard die Jagger eens van dichtbij aanschouwde, zei: ‘Jij hebt meer rimpels dan ik!’ ‘Dat zijn lachrimpeltjes,’ antwoordde Jagger. De man moest er hard om lachen: ‘Zoiets leuks heb ik nog nooit gehoord.’ Maar zoiets leuks was er wel degelijk ooit geweest, namelijk het lot dat deze generatie rocksterren trof. Het lot dat hen eigenlijk had voorbestemd voor een leven in stille wanhoop in fabrieken of kantoren van verzekeringsmaatschappijen, maar hen in plaats daarvan als middeleeuwse vorsten hulde in mantels en sjerpen, een leven dat eeuwenlang voorbehouden was geweest aan losbandige adel.

Iedere man van dat kringetje had elektriserende energie en een afgeleefd aureool – te veel drank, te weinig slaap, hersens gekookt en vingers misvormd maar mijn god, wat konden zij spelen. Dit waren de laatsten van de grote rocksterren, een soort die dezelfde kant opgaat als

de sneeuwpanter. Zij die overleven zijn geliefd en gestoord, relieken van een bloeitijd van weleer, toen muziek belangrijker was dan wat dan ook – toen je geloofde dat het volgende album alles ging ophelderen. De mannen van dat kringetje waren de menselijke uitdrukkingen van dat geloof, helden die de revolutie ontketend hadden en er tot het einde toe voor waren blijven vechten. Daar stonden ze te lachen en te zuipen en vieze moppen te tappen. ‘Hebben jullie die ene gehoord over die pianist die nummers speelde voor zijn producer?’ vroeg Capaldi. ‘Hij speelt twee prachtige nummers en zegt, “Het eerste heet ‘Mijn Pik Is Lang’ en het tweede heet ‘Mijn Penis Is Enorm.’” Dan gaat hij naar de wc. Als hij terugkomt, zegt de producer, “Weet je dat je gulp openstaat en je pik eruit hangt?”

“Of ik dat weet?” zegt de pianist, “ik heb het zelf geschreven!”

Richards leunt achterover en brult van het lachen. ‘Of ik dat weet? Ik heb het zelf geschreven!’

Terwijl de mannen lachen, snap ik het opeens. Ik heb altijd het idee gehad dat er ergens mensen waren die meer plezier hadden dan ik. Altijd heb ik geloofd dat er ergens een mooier feest moest zijn. En dat was waar! En ik had het gevonden! Hoefde mijn berichten niet meer te checken, over iemands schouder te kijken, me af te vragen waar ik nu

weer naartoe zou gaan. Ik zat midden in het mooiste feest ter wereld. Voor de eerste keer in mijn leven was ik precies waar ik wilde zijn.

‘En jij,’ zei Capaldi, ‘ken jij een mop?’

Ik zei hem dat ik geen moppen kende, dat ik eigenlijk geen humor had.

Steve Winwood keek me aan, keek me voor de eerste keer echt aan. De zesenvertigjarige Britse rocklegende, de schrijver van ‘Back in the High Life Again’ en ‘Higher Love’ en daarvoor de drijvende kracht achter de Spencer Davis Group, Blind Faith en Traffic, had een warrige haardos en scherpe gelaatstrekken. Toen ik vertelde dat ik voor *Rolling Stone* werkte, kwam er in zijn scherpe ogen een beschuldigende blik. ‘Weet je, jij bent een *bastard*,’ zei hij onverwacht. ‘Een *nasty bastard*. Ik zit er al jaren op te wachten om je dat in je gezicht te vertellen en nu is het zover! Jij *nasty bastard*!’

‘Hé, Stevie, ken je die knul?’ vroeg Ron Wood verrast.

‘Hell, ja, deze *bastard* heeft ieder soloalbum dat ik ooit gemaakt heb, afgekraakt. Denk jij dat er na Traffic geen leven meer is?’ En zo ging Winwood maar door. ‘Wat had ik dan moeten doen, achterover gaan liggen en doodgaan toen de band uit elkaar ging? Nou, voor jou ga ik niet dood. Nee, voor jou ga ik niet dood.’

Er viel een pijnlijke stilte, en toen barstte iedereen in lachen uit. Er werd nog harder gelachen dan om ‘Of ik dat weet? Ik heb het zelf geschreven!’ Keith pakte me bij mijn arm en zei: ‘Je bent gestoord, Stevie. Je hebt het over *fuckin*g 1974. Deze knul hier was toen zes jaar! Wat weet hij nou van Traffic?’

‘Je weet toch wel dat *Rolling Stone* een tijdschrift is en geen persoon,’ voegde Wood eraan toe.

Op dat moment had ik mijn tweede openbaring. Tijd zou me altijd blijven scheiden van deze mannen, van deze generatie. Ik had alles gemist: 1964, 1969, 1972, dat waren de jaren geweest die ertoe deden. Ik was te laat geboren. Wat er ook gebeurd was, het was al gebeurd. Ik had mijn hele leven lang geprobeerd op dit feestje te komen. En tegen de tijd dat ik er was, was iedereen oud. Te laat: het is de situatie waarin nakomertjes verkeren en de zoons en dochters van veel te oude ouders, de derde kinderen die net op tijd gekomen zijn om de laatste sigaretten-

peuk te zien drijven in de laatste cocktail van de avond. Het bepaalt mijn generatie, Generatie X. Wij zijn de lul. Boven ons zitten de babyboomers die alle middelen en ieder soort vermaak al hebben opgesoupeerd. Onder ons zitten de millenials, de Generatie Y, de kinderen van de babyboomers die van de wereld iets virtueels hebben gemaakt, iets kils. De boomers zelf hebben eerst hun jeugd verorberd, en toen in zekere zin ook die van ons. Ze hebben zich overeten, zo buitensporig geleefd dat er voor ons niets meer is overgebleven, alleen het verhaal om door te vertellen.

Tijd scheidde me dus van de Stones, maar gaf me ook iets. Perspectief. Als je aan het einde komt, betekent dat dat je het hele verhaal kunt bevatten. Rock-'n-roll was meer dan alleen een miljoen garagebandjes, meer dan alleen de top 40 op de radio, meer dan alleen A&R-mannen, dat wil zeggen de scouts en begeleiders van de platenmaatschappijen. Het was een houding en een tijdperk. De Stones waren de grootste band van dat tijdperk en in zekere zin de enige band die ertoe deed, omdat je met hen zowel de oorsprong had als het eindpunt, een groep die kan staan voor alle andere groepen. Als je hun verhaal vertelt, vertel je hét verhaal. Maar om dat te doen, heb je perspectief nodig. Je moet het einde kennen om het begin te begrijpen. Avondschemering. Venus in het oosten. Het verhaal over de babyboomers verteld door Generatie X. De Stones zijn als een trein die door een vallei dendert. Van bovenaf kan ik iedere wagon zien, de eerste en de laatste, de locomotief vooraan, de personeelwagon achteraan en die wordt kleiner naarmate de trein verder rijdt.

Ik zou met de band op verschillende tours meegaan, eerst als schrijver voor *Rolling Stone*, daarna als scenarioschrijvende partner van Mick Jagger. Met Martin Scorsese werkten we samen aan een script over een verzonnen platenbons, wiens opkomst en ondergang het hele tijdperk zouden omvatten. Ik kreeg verhalen uit de eerste hand en kon ideeën voorleggen aan de grootste leadzanger van de wereld, ook al wil Jagger zijn eigen rol zo veel mogelijk bagatelliseren. Hij vindt de neiging om van zangers afgoden te maken verschrikkelijk, met het lot van John Lennon klaarblijkelijk altijd in gedachten. Toch is het duidelijk dat de Stones een bepaalde periode de avant-garde waren, wat een van de redenen is

voor Jagger om er zijn mond over te houden. Als je roekeloos leeft, schep er dan niet over op. In de loop van de tijd werd het me duidelijk dat wat begonnen was als een verhaal voor een tijdschrift, iets meer werd – een avonturenverhaal en een obsessie, een sage waarin een handjevol muzikanten staat voor de verlangens van een hele maatschappij.

Ik ging op zoek naar getuigen die de gaten konden opvullen, raadsels konden oplossen, kleur toevoegen. Ik spoorde collega's en vrienden van de band op, rivalen, pioniers, voorgangers, producers en technici, drugsmaatjes en assistenten, platenbazen, onenightstands en vriendinnen van de getrouwde soort. Ik las memoires, biografieën. Ik las tientallen, zo niet honderden boeken. Voor mensen die met de Stones te maken hebben gehad, hoe kort ook, is die ervaring vaak hun levendigste herinnering. Ik keek naar documentaires en beluisterde keer op keer de platen. Ik bekeek foto's. De Stones behoren tot de meest gefotografeerde mensen van de twintigste eeuw. Ik bezocht plaatsen die voor hen belangrijk zijn geweest: de huizen in Dartford waar Mick en Keith opgroeiden; de pub waarin ze voor de eerste keer optraden; de smerige flat waarin ze een koude winter hebben gewoond; de club in Richmond waar ze een sensatie werden; de chique appartementen en landhuizen die ze kochten toen ze er rijk genoeg voor waren; Olympic Studios in Barnes; Chess Records in Chicago; de Altamont Speedway; Joshua Tree National Park; het landhuis in Frankrijk waar ze hun beste album opnamen; de kliniek in Zwitserland waar Keith Richards afkickte van heroïne. En altijd had ik dezelfde vragen in gedachten: waarom is deze muziek belangrijk? Waarom boeien de melodramatische avonturen van de Stones ons nog steeds? Kan rock-'n-roll je ziel redden? Is het een religie? En zo ja, waarom is die dan dezelfde weg gegaan als het zoroastrisme? Moeten we het leven eren of de boodschap? Is er een elegante manier om oud te worden?

Tijdens het feestje die nacht in 1994 vond ik de Stones ineens decadent. Het was bejaardenpop, wat overigens niet zozeer betrekking heeft op de biologische leeftijd maar op de spirituele. De Stones waren voorspelbaar geworden. Inventiviteit had plaatsgemaakt voor herhaling. Ze deden wat ze deden omdat ze dat altijd hadden gedaan. In het begin imiteerden ze zwarte bluesmuzikanten. Aan het einde imiteerden ze zich-

zelf. En toch, zelfs tijdens de meest afgezaagde optredens voor het meest afgestompte publiek kon je nog altijd nu en dan, heel even maar, een glimp opvangen van wat ze zijn geweest: een revolutie met tien handen, vier akkoorden en een groove.

DE KOEBEL EN DE POSTER

Toen ik tien jaar was, steeg mijn broer op naar de hemel. Dat deed hij door van de eerste verdieping van ons huis naar de zolder te verhuizen die, met zijn dikke vloerbedekking en vurenhouten betimmering, de grens van de beschaving vormde. Geen avondklok. Wetteloosheid. Ik mocht daar niet komen, maar stond af en toe op de onderste tree van de trap te luisteren naar de muziek die vanaf zijn draaitafel via voorversterker en versterker uit de speakers, woofers en tweeters naar beneden rolde. Toen ik een keer in het kielzog van mijn vader meegeslopen was, die naar boven was gekomen om mijn broer te laten weten dat hij niet buiten alle gezag viel, kon ik de stereo eens goed bekijken.

Wanneer had die schoft een Nakamichi-tapedeck op de kop getikt?

De enige andere keer dat ik zo'n ding had gezien, en dat telt nauwelijks, was in de elektronikawinkel in het winkelcentrum. In het voorste deel van die winkel stonden de goedkope merken en Mickey Mouseprullaria. Daarachter, achter een glazen wand, bevond zich het heiligdom met het soort ingewikkelde elektronica voor mensen die er verstand van hadden. En in die ruimte, binnen in dat heiligdom, bevond zich nog een ruimte, een ellipsvormig vertrek dat 'het luisterei' werd genoemd waar een klant, ingeklemd tussen muren van speakers, voor de allerlaatste keer kon luisteren voordat hij zijn aankoop deed. Op een

middag mocht ik even verpozen in dat ei terwijl vlak voordat de koop gesloten werd, uit de speakers die van mijn broer gingen worden, een nummer klonk dat volgens de verkoper bijzonder geschikt was om 'de apparatuur te demonstreren': 'Life's Been Good' van Joe Walsh, volume op z'n hoogst, en de verslavende gitaarsolo greep me bij de strot.

En verder kon ik alleen van afstand genieten van mijn broers stereo en hoorde ik alleen het gedreun van de bas of het geschreeuw van een rockgod die een power ballad ten beste gaf. Maar op een dag raakte een merkwaardig ritme iets in mij, iets waarvan ik niet eens wist dat het bestond. Ik lag in bed en hoorde de koebel en de indringende gitaar. Ik stond op en ging voor de deur onder aan de trap staan luisteren, opende die deur en sloop naar boven en nam de ruimte in me op: een salontafel vol lege bierflesjes, een plaat op de draaitafel, een lichtgevende stereo. Mijn broer hing achterover in een stoel, ogen dicht. Achter hem hing een poster. Op een of andere manier begreep ik dat de mensen op die poster de makers waren van dat nummer, 'Honky Tonk Women'. Heel even leek het zelfs alsof ze echt speelden, alsof de muziek afkomstig was van de band op die foto, die eruitzag zoals een band eruit moest zien. De Stones in Parijs rond 1976. Jagger voorop, de commandant van zijn commando's bij een nachtelijke operatie. Tijdens een concert schiet hij onnavolgbaar heen en weer als een libelle. Op de poster is hij vastgepind als een insect op een plankje. Hij was grotesk en toch knap, met de uitvergrote trekken van een puber, een man wiens kop nooit volwassen is geworden. Naast hem stond Richards in een gestreepte broek en een doorzichtig overhemd met de bovenste vier knopen open. Hij speelde en keek naar zijn handen, wimpers lang en zwart. Bassist Bill Wyman stond naast drummer Charlie Watts met zijn spottende lachje. Gitarist Ron Wood. Al die muzikanten zaten in een kleine ruimte, als de drijfkrachten en krukassen van een compacte motor. Dit was een echte band. Dat is wat me greep. Niet de uitverkochte stadions of de hits, maar vijf mannen die samen bezig zijn, als een gezin, of een bende boeven. Ik kon me geen beter lot voorstellen. School op afstand, ouders op afstand, volwassenheid op afstand. Een groep maten die begonnen als jochies en altijd zijn blijven doorgaan. Mijn broer ontdekte me en zei dat ik moest opdonderen, maar het was al te laat. Ik was verkocht.

In de tijd hiervoor had muziek in mijn leven maar een bijrol gespeeld. Als behang. Alleen als er clowns aan meededen, dan keek ik. Anders hoorde ik het niet eens. Meestal was het mijn vader die in onze Sedan de Ville uitbarstte in iets van Frank Sinatra. 'Nice 'n' Easy', 'Come Fly with Me'. Tot ik acht was dacht ik dat 'My Way' het volkslied was omdat Sinatra dat zegt op zijn album *The Main Event*: 'Dames en heren, ik zal nu het volkslied zingen, maar u hoeft niet op te staan.' 'Rhinestone Cowboy' was het eerste nummer waarvan ik hield. Ik had het door Glen Campbell horen zingen op WLS en ging sparen om de single te kopen. Het tartende zelfmedelijden, het armzalige geluid van opzichtige kitsch. Voelde ik me op mijn ziel getrapt, dan sloot ik me op in mijn slaapkamer en volgde een nieuwe sessie rhinestone-therapie: 'Ik loop al zo lang door deze straten en zing alsmar hetzelve oude liedje, ik ken iedere barst in deze vieze stoepen van Broadway ...' ['I've been walkin' these streets so long, singin' the same old song, I know every crack in these dirty sidewalks of Broadway ...']

Net als iedereen ontdekte ik algauw de Beatles. Dat was in 1977 of 1978, jaren nadat de groep uit elkaar was gegaan, ik was een jaar of tien. Als je naar hen luisterde, werd je nooit teleurgesteld. Je hoefde je nooit zorgen te maken dat ze een slechte plaat hadden gemaakt. Het was er allemaal al, afgerond en klaar. Ik herinner me hoe mijn vader 'Here Comes the Sun' afkraakte. 'Als de zon echt komt,' zei hij, 'zijn we allemaal binnen een seconde verbrand.' Maar er was iets ergerlijk veilig aan de Beatles. Ze vertegenwoordigden ziekenfondsbrilletjes en vredestekens. Ik had toen al mijn eerste ontdekkingstochten naar de plaatselijke platenwinkel gemaakt, een oud familiebedrijfje waar Wally King de scepter zwaaide, een knorrige ouwe man die zijn winkeltje begonnen was in de tijd van de bladmuziek. Jarenlang had Wally dezelfde voordeelaanbieding: bij iedere aankoop van zeven dollar of meer een mondharp cadeau, zo'n ijzeren instrumentje dat je tussen je tanden klemde waarna je op de lamel tokkelde. In de jaren zeventig had mijn geboorteplaats in Illinois wel iets van Appalachia, met kinderen die met wezenloze blik op hun hurken zaten te tokkelen.

Mijn eerste bezoek aan de winkel was meteen de vuurproef. Maandenlang had ik bij mijn broer gezeurd om mij muzikaal in vertrouwen